

Sygn. akt V CK 697/04

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 czerwca 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Stanisław Dąbrowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marian Kocon

SSN Zbigniew Kwaśniewski

w sprawie z powództwa A. D. i J. D.

przeciwko Gminie Miejskiej B.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 8 czerwca 2005 r., kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 5 lipca 2004 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala kasację; zasądza od strony pozwanej na rzecz powodów 1.200 (tysiąc dwieście) złotych tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w J. wyrokiem z dnia 10 marca 1999 r. oddalił powództwo A. i J. D. o zasądzenie od pozwanej Gminy B. kwoty 45.633,44 zł tytułem odszkodowania za straty poniesione wskutek wydania przez Radę Miejską B. niezgodnej z prawem uchwały.

Powodowie jako wspólnicy spółki cywilnej prowadzili na terenie B. strzeżone parkingi wraz z punktami małej gastronomii, w których sprzedawali między innymi piwo. W następstwie podjęcia przez Radę Miejską B. uchwały zabraniającej sprzedaży piwa

na terenie strzeżonych parkingów Prezydent Miasta B. odmówił powodom decyzją utrzymaną w mocy przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w J., przedłużenia zezwolenia na sprzedaż piwa. Wyrokiem z dnia 17 kwietnia 1998 r. Naczelny Sąd Administracyjny stwierdził niezgodność z prawem powyższej uchwały Rady Miejskiej. Wniosek powodów skierowany do Wojewody X. o naprawienie szkody poniesionej przez nich na skutek decyzji o odmowie przedłużenia zezwolenia został oddalony wobec uznania, że odszkodowanie żądane przez powodów dotyczyło utraconych korzyści.

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo było przedwczesne, bowiem przesłanką dochodzenia odszkodowania w oparciu o przepis art. 160 k.p.a. jest stwierdzenie nieważności decyzji administracyjnej bądź wykazanie, że decyzja wydana została z naruszeniem art. 156 k.p.a., czego powodowie nie wykazali. Nadto powództwo jest merytorycznie nieuzasadnione, gdyż wskazana przez powodów utracona marża nie stanowi rzeczywistej szkody w rozumieniu art. 160 k.p.a.

Wyrok Sądu Okręgowego powodowie zaskarżyli apelacją. W toku postępowania apelacyjnego przedłożyli decyzje samorządowego Kolegium Odwoławczego w J. stwierdzającą nieważność decyzji Prezydenta o odmowie wydania powodom zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych i piwa oraz utrzymującej ją w mocy decyzji samorządowego Kolegium Odwoławczego.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 22 września 1999 r. oddalił apelację. Sąd Apelacyjny uznał wprawdzie za wadliwy pogląd Sądu pierwszej instancji co do przedwczesności powództwa, ale podzielił stanowisko tego Sądu, że powodowie domagają się utraconych korzyści, a na to nie pozwala im treść art. 160 k.p.a.

Na skutek kasacji powodów Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 15 listopada 202r. uchylił powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego i przekazał sprawę temu Sadowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 5 lipca 2004 r. zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że zasądził od strony pozwanej na rzecz powodów kwotę 45.633,44 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 4 września 1998 r.

Sąd Apelacyjny przede wszystkim miał na względzie, że Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 23 września 2003 r. orzekł, że art. 160 § 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 ze zm.) oraz art. 260 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz. U. Nr 137, poz. 926 ze zm.) w części ograniczającej odszkodowanie za niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej do rzeczywistej szkody, są niezgodne z art. 77 ust. 1

Konstytucji. W tej sytuacji Sąd Apelacyjny uznał za celowe skorzystać ze znajdującej się w aktach opinii biegłego S. S. Dowód z opinii tego biegłego był dopuszczony przez Sąd I instancji na rozprawie w dniu 3 marca 1999 r. i na tej rozprawie biegły był słuchany. Biegły wyliczył utraconą przez powodów marżę na kwotę 45.633,44 zł i właśnie zasądzenia tej kwoty domagali się powodowie od daty tej rozprawy. Mając powyższe okoliczności na względzie Sąd Apelacyjny uznał że powództwo zasługuje na uwzględnienie w pełnym zakresie. Jeżeli bowiem w obowiązującym stanie prawnym powodowie mogą się domagać wyrównania szkody z tytułu strat poniesionych wskutek wydania wadliwej uchwały Rady Miejskiej zarówno w zakresie szkody rzeczywistej jak również z tytułu utraconych korzyści, to w świetle materiału dowodowego sprawy nie może budzić wątpliwości, że powodowie ponieśli co najmniej taką szkodę.

Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 5 lipca 2004 r. zaskarżyła kasacją pozwana Gmina. Kasacja została oparta na obu podstawach wymienionych w art. 393¹ k.p.c. Skarżąca zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na treść wyroku: art. 393¹⁷ k.p.c. przez pominięcie oceny prawnej wyrażonej w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2002 r. w szczególności co do konieczności analizy czy oprócz powoływanej przez powodów utraty marży powstały również inne uszczerbki majątkowe, pozostające w normalnym związku przyczynowym ze zdarzeniem uzasadniającym odpowiedzialność odszkodowawczą;

art. 278 § 1, w związku z art. 393¹⁷ i art. 227 k.p.c. przez pominięcie wskazań zawartych w wyroku Sądu Najwyższego co do dalszego postępowania w zakresie postępowania dowodowego, w szczególności konieczności rozważenia przeprowadzonego przez Sąd pierwszej instancji dowodu z opinii biegłego ekonomisty w zakresie czy powstała rzeczywista szkoda (*damnum emergens*) wraz z całym zebrany w następstwie tego postępowania materiałem dowodowym przy zastosowaniu wskazania zawartego w art. 233 § 1 k.p.c., przez całkowite pominięcie wyników przeprowadzonego przez Sąd Apelacyjny dowodu z opinii drugiego biegłego ekonomisty;

art. 321 § 1 k.p.c. w związku z art. 361 k.c. poprzez wyrokowanie co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem pozwu, rozstrzygnięcia w wyroku o wysokości utraconych korzyści (*lucrum cessans*), podczas gdy dochodzili oni rzeczywistej szkody (*damnum emergens*);

art. 233 § 1 w związku z art. 278 § 1 k.p.c. poprzez bezpodstawne przyjęcie, że powołany w pierwszej instancji biegły ekonomista określił szkodę na kwotę 45.633,44 zł,

podczas gdy określił ją na kwotę 23.409,89 zł i poprzez przyjęcie, że powodowie w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym dochodzili w ramach przedmiotu zaskarżenia utraconych korzyści. W kasacji zarzucono także naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 118 k.c. poprzez przyjęcie, że określone w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym roszczenie o zwrot poniesionej rzeczywistej szkody nie uległo przedawnieniu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 393¹⁷ k.p.c. Sąd przy ponownym rozpoznaniu sprawy związany jest wykładnią prawa dokonaną przez Sąd Najwyższy. W niniejszej sprawie, Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 15 listopada 2002 r. zauważył, że istnieją poważne wątpliwości co do zgodności z art. 77 ust. 1 Konstytucji wyłączenia utraconych korzyści z zakresu naprawienia szkody, przewidzianego w art. 160 § 1 k.p.a. Jednakże stwierdził, że wobec niewymienienia naruszenia art. 160 § 1 k.p.a. wśród podstaw kasacyjnych, prawidłowość wykładni i zastosowania tego przepisu musiała pozostać poza zakresem rozpoznania skargi kasacyjnej. Mając na względzie pierwotne stanowisko Sądu Apelacyjnego, zgodnie z którym powodom miało należeć się na podstawie art. 160 § 1 k.p.a. odszkodowanie za utracone korzyści w postaci utraconej marży, Sąd Najwyższy wskazał, że utrata marży stanowiła tylko szkodę bezpośrednio wynikłą z wydania przez Radę Miejską niezgodnej z prawem uchwały. Szkada ma zaś charakter dynamiczny i obok pierwotnego uszczerbku mogą się następnie pojawić dalsze, pozostające w normalnym związku przyczynowym ze zdarzeniem uzasadniającym odpowiedzialność odszkodowawczą, uszczerbki majątkowe, zarówno o charakterze utraconych korzyści, jak strat. W sprawie uwzględnienie wspomnianego charakteru szkody było nieodzowne ze względu na powoływanie się przez powodów nie tylko na utratę marży, ale i wynikię stąd inne uszczerbki majątkowe: zwiększenie się pasywów powodów w wyniku konieczności zaciągnięcia pożyczek na pokrycie kosztów stałych obsługi punktów gastronomicznych oraz niemożności uregulowania w terminie należności z tytułu ubezpieczeń społecznych, podatków i czynszu dzierżawnego.

Na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 września 2003 r. Sąd Apelacyjny przy ponownym rozpoznaniu sprawy zmienił swoje wcześniejsze stanowisko i uznał, że powodom należy się odszkodowanie nie tylko w zakresie *damnum emergens*, ale również w zakresie utraconych korzyści. Nowa ocena Sądu Apelacyjnego nie jest sprzeczna z oceną prawną dokonaną przez Sąd Najwyższy. Sąd Najwyższy nie oceniał przecież zasadności pierwotnego poglądu Sądu Apelacyjnego, że przysługujące

powodom odszkodowanie nie obejmuje utraconych korzyści, wskazując zresztą, że nie może dokonać takiej oceny ze względu na brak odpowiedniej podstawy kasacyjnej. Zatem, zasądzenie przez Sąd Apelacyjny kwoty odpowiadającej utraconej przez powodów marży nie narusza art. 393¹⁷ k.p.c.

Sąd Apelacyjny, mimo przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego A. G., nie ustalał wysokości szkody poniesionej przez powodów na skutek konieczności zaciągnięcia pożyczek na pokrycie kosztów stałych oraz niemożności uregulowania w terminie należności z tytułu ubezpieczeń społecznych, podatków i czynszu dzierżawnego. Jednakże nie wynikało to z kwestionowania oceny prawnej Sądu Najwyższego, że uszczerbki te stanowią szkodę objętą żądaniem powodów, ale z ustalenia faktycznego, że utracone korzyści w postaci utraconej marży wyczerpują całość kwoty żądanej przez powodów. Powodowie bowiem po przeprowadzeniu przed Sądem pierwszej instancji dowodu z opinii biegłego, ograniczyli powództwo do kwoty 45.633,44 zł., odpowiadającej wyliczonej przez biegłego wartości utraconej marży.

Chybiony jest zarzut naruszenia art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 393⁷ k.p.c. i art. 227 k.p.c. Z porównania art. 393¹⁷ k.p.c. i art. 386 k.p.c. wynika, że sąd kasacyjny w przeciwieństwie do sądu drugiej instancji, nie daje wiążących wskazań co do dalszego postępowania. Zatem, nie można Sądowi Apelacyjnemu przypisywać uchybienia polegającego na niezastosowaniu się do wskazań Sądu Najwyższego co do dalszego postępowania dowodowego. W sytuacji, w której szkoda w zakresie *lucrum cessans* została ustalona w wysokości kwoty dochodzonej przez powodów i Sąd Apelacyjny uznał odpowiedzialność pozwanej za tę szkodę, zbędne były ustalenia co do wysokości szkody w zakresie *damnum emergens*. Pominięcie dowodów z opinii biegłych co do szkody przekraczającej dochodzoną w procesie kwotę, nie narusza art. 278 § 1 k.p.c.

Nie można także uznać za usprawiedliwiony zarzutu naruszenia art. 321 § 1 k.p.c. w związku z art. 361 k.p.c. poprzez wyrokowanie co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem pozwu. Od początku procesu powodowie wiązali poniesioną szkodę z utratą marży. Po wyliczeniu przez biegłego powołanego przed Sądem pierwszej instancji wysokości utraconej przez powodów marży na kwotę 45.633,44 zł, do tej właśnie kwoty ograniczyli żądanie pozwu. Okoliczność, że powodowie błędnie podali, że utracona marża stanowi *damnum emergens*, a nie *lucrum cessans* nie daje podstaw do przyjmowania, że równowartość utraconej marży nie była objęta żądaniem pozwu. O treści żądania pozwu decyduje przytoczona podstawa faktyczna, a nie ocena prawna, która może być błędna. W sytuacji, w której powodowie żądali zasądzenia

odszkodowania w wysokości odpowiadającej utraconej marży, twierdząc że jest to szkoda w zakresie *damnum emergens*, zasądzenie przez Sąd Apelacyjny żadanego odszkodowania z tytułu *lucrum cessans* nie narusza ani art. 321 § 1 k.p.c. ani art. 233 § 1 k.p.c. Wysokość utraconej przez powodów marży w kwocie 45.633,44 zł Sąd Apelacyjny ustalił na podstawie opinii biegłego S. S. Przyjęcie przez Sąd Apelacyjny odmiennie od sugestii biegłego, że cała utracona marża stanowi szkodę, którą pozwana ma obowiązek naprawić jest zagadnieniem z zakresu stosowania prawa materialnego, a nie kwestią oceny wiarygodności czy mocy dowodów, dlatego zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie może być uznany za zasadny.

Podnosząc zarzut naruszenia art. 118 k.c. poprzez jego błędną wykładnię skarżąca nie wskazała na czym błąd miał polegać. Sąd Apelacyjny wykładni art. 118 k.c. nie dokonywał. Z tego chociażby względu zarzut nie może być uwzględniony. Zdaniem skarżącej powodowie wystąpili z roszczeniem o zwrot utraconej marży dopiero w dniu 16 maja 2004 r. W tym dniu określili bowiem, że obok *damnum emergens* domagają się także *lucrum cessans*. W dniu 16 maja 2004 r. roszczenie byłoby już przedawnione. Jednakże jak zostało już wcześniej wyjaśnione dla określenia przedmiotu żądania istotne jest, że powodowie od początku procesu domagali się odszkodowania z tytułu utraconej marży. Z punktu widzenia przerwania biegu przedawnienia istotne jest wytoczenie powództwa (art. 123 § 1 k.c.), a nie kwalifikacja dochodzonego odszkodowania jako *damnum emergens* czy *lucrum cessans*.

Z powyższych względów na mocy art. 393¹² k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku.